

Opis egzaminu

Egzamin maturalny z języka obcego nowożytnego sprawdza ogólną kompetencję komunikacyjną absolwentów w zakresie wybranego języka obcego na poziomie średnio zaawansowanym lub zaawansowanym. W tym celu sprawdzane jest opanowanie wiadomości i umiejętności z zakresu języka obcego nowożytnego określonych w standardach wymagań egzaminacyjnych dla języka obcego nowożytnego odpowiednio na poziomie podstawowym i rozszerzonym.

Ogólna charakterystyka egzaminu maturalnego z języka obcego nowożytnego przedstawiona jest w tabeli poniżej.

	CZĘŚĆ PISEMNA – POZIOM PODSTAWO- WY	CZĘŚĆ USTNA – NIE OKREŚLA SIĘ POZIOMU EGZAMINU	CZĘŚĆ PISEMNA – POZIOM ROZSZERZO- NY
CZAS TRWANIA	120 minut	ok. 15 minut	Część I: 120 minut Część II: 70 minut
CHARAKTER EGZAMINU	przedmiot obowiązkowy lub dodatkowy	przedmiot obowiązkowy lub dodatkowy	przedmiot dodatkowy
CZĘŚCI ARKUSZA/ ZESTAWU EGZAMI- NACYJNEGO	Rozumienie ze słuchu Rozumienie tekstów pisanych Wypowiedź pisemna	Rozmowa wstępna Rozmowa z odgrywaniem ról Opis ilustracji i odpowiedzi na trzy pytania Wypowiedź na podstawie materiału stymulującego i odpowiedzi na dwa pytania	Rozumienie ze słuchu Rozumienie tekstów pisanych Rozpoznawanie struktur leksykalno-gramatycznych Stosowanie struktur leksykalno-gramatycznych Wypowiedź pisemna
OCENIAJĄCY	egzaminatorzy okręgowej komisji egzaminacyjnej	przedmiotowy zespół egzaminacyjny	egzaminatorzy okręgowej komisji egzaminacyjnej

Do egzaminu maturalnego z jednego wybranego języka obcego nowożytnego, tego samego w części pisemnej i ustnej, obowiązkowo przystępują wszyscy absolwenci ubiegający się o uzyskanie świadectwa dojrzałości. Egzamin z języka obcego nowożytnego jako przedmiotu obowiązkowego jest zdawany w części pisemnej na poziomie podstawowym, natomiast dla części ustnej nie określa się poziomu egzaminu.

Język obcy nowożytny może być również wybrany przez absolwentów jako przedmiot dodatkowy. Jeżeli absolwent wybrał jako przedmiot dodatkowy język obcy nowożytny, który zdawał również jako przedmiot obowiązkowy, wówczas przystępuje do egzaminu z tego języka na poziomie rozszerzonym wyłącznie w części pisemnej. Jeżeli absolwent wybrał jako przedmiot dodatkowy inny język obcy nowożytny, może go zdawać w części ustnej albo

w części pisemnej albo w obu tych częściach. Egzamin w części pisemnej może być wówczas zdawany na poziomie podstawowym lub rozszerzonym, natomiast dla egzaminu w części ustnej nie określa się poziomu.

Część ustna

Celem części ustnej egzaminu maturalnego z języka obcego nowożytnego jest ocena sprawności mówienia, rozumianej jako kompetencja komunikacyjna zdającego. Zakres wiadomości i umiejętności sprawdzanych w tej części egzaminu jest określony w standardach wymagań egzaminacyjnych I.1.a–o, I.3., III.1.a–d, IV.1.a–d, V.1.

Część ustna egzaminu maturalnego z języka obcego nowożytnego trwa około 15 minut. Egzamin ma formę rozmowy zdającego z osobą egzaminującą, obserwowanej przez drugiego nauczyciela, który nie bierze aktywnego udziału w rozmowie. Zestaw egzaminacyjny składa się z trzech zadań i zawiera polecenia w języku polskim do zadań 1 i 3 oraz materiał ikonograficzny do zadań 2 i 3.

Przebieg egzaminu oraz ogólna charakterystyka poszczególnych zadań są przedstawione w tabeli poniżej.

	PRZEBIEG EGZAMINU. CHARAKTERYSTYKA ZADAŃ	CZAS TRWANIA
Czynności organizacyjne	Po wylosowaniu zestawu zdający przystępuje do egzaminu. Nie przewidziano dodatkowego czasu na zapoznanie się z treścią całego zestawu przed odpowiedzią.	-
Rozmowa wstępna	Egzaminujący zadaje zdającemu kilka pytań związanych z jego życiem i zainteresowaniami. Lista pytań do wyboru zamieszczona jest wyłącznie w zestawie dla egzaminującego. Celem rozmowy jest umożliwienie zdającemu oswojenia się z sytuacją egzaminacyjną.	ok. 2 minut
Zadanie 1: Rozmowa z odgrywaniem roli	<ul style="list-style-type: none"> Zdający ma ok. 30 sekund na zapoznanie się z poleceniem. Zadanie polega na przeprowadzeniu rozmowy, w której zdający i egzaminujący odgrywają wskazane w poleceniu role. Role przyjmowane przez zdającego odpowiadają doświadczeniom życiowym osoby nastoletniej lub stawiają go w sytuacjach, w jakich mógłby się znaleźć w przyszłości. W trakcie rozmowy zdający musi odnieść się do czterech elementów wskazanych w poleceniu i rozwinąć swoją wypowiedź w zadowalającym stopniu. Istotne jest również, aby zdający w sposób właściwy reagował na wypowiedzi egzaminującego. 	maks. 3 minuty (wliczając czas na zapoznanie się z treścią zadania)
Zadanie 2: Opis ilustracji i odpowiedzi na trzy pytania	<p>Zdający</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje ilustrację zamieszczoną w wylosowanym zestawie. W opisie ilustracji zdający powinien określić miejsce, osoby oraz wykonywane przez nie czynności. odpowiada na trzy pytania postawione przez egzaminującego. Pytania są związane z tematyką ilustracji i zamieszczone są wyłącznie w zestawie dla egzaminującego. W swoich odpowiedziach zdający nie powinien ograniczać się do zdawkowych, jednozdaniowych wypowiedzi. 	maks. 4 minuty

Zadanie 3: Wypowiedź na podstawie materiału stymulującego i odpowiedzi na dwa pytania	<ul style="list-style-type: none"> • Zdający ma ok. 1 minuty na zapoznanie się z poleceniem i materiałem stymulującym. • Zdający <ul style="list-style-type: none"> – wybiera element z materiału stymulującego, który – jego zdaniem – najlepiej spełnia warunki wskazane w poleceniu, i uzasadnia swoją decyzję – wyjaśnia, dlaczego odrzuca pozostałe elementy – odpowiada na dwa pytania postawione przez egzaminującego. Pytania są związane z tematyką materiału stymulującego i zamieszczone są wyłącznie w zestawie dla egzaminującego. W swoich odpowiedziach zdający nie powinien ograniczać się do zdawkowych, jednozdaniowych wypowiedzi. 	maks. 5 minut (wliczając czas na zapoznanie się z treścią zadania)
---	---	--

Oceny części ustnej egzaminu maturalnego z języka obcego nowożytnego dokonują członkowie przedmiotowego zespołu egzaminacyjnego, przyznając punkty zgodnie z kryteriami oceniania egzaminu ustnego. Każda wypowiedź jest oceniana w następujących kryteriach:

- sprawność komunikacyjna: od 0 do 6 punktów, oceniana w każdym zadaniu osobno (maksymalnie 18 punktów)
- zakres struktur leksykalno-gramatycznych: od 0 do 4 punktów, oceniany w całej wypowiedzi zdającego
- poprawność struktur leksykalno-gramatycznych: od 0 do 4 punktów, oceniana w całej wypowiedzi zdającego
- wymowa: od 0 do 2 punktów, oceniana w całej wypowiedzi zdającego
- płynność wypowiedzi: od 0 do 2 punktów, oceniana w całej wypowiedzi zdającego.

W ocenie sprawności komunikacyjnej bierze się pod uwagę stopień realizacji przez zdającego czterech elementów wskazanych dla każdego zadania:

- w zadaniu 1: omówienie czterech elementów podanych w poleceniu
- w zadaniu 2: opis ilustracji i odpowiedzi na trzy pytania
- w zadaniu 3: wybór elementu najlepiej spełniającego warunki wskazane w poleceniu i uzasadnienie wyboru, wyjaśnienie powodów odrzucenia pozostałych elementów oraz odpowiedzi na dwa pytania.

Zdający powinien nie tylko odnieść się do wszystkich wskazanych elementów zadania, ale również rozwinąć swoją wypowiedź dotyczącą każdego elementu.

W ocenie sprawności komunikacyjnej bierze się również pod uwagę następujące kwestie:

- adekwatność wypowiedzi do tematu i kontekstu rozmowy / zadanego pytania
- zakres pomocy ze strony egzaminującego.

Ocena umiejętności językowych dokonywana jest dla całej wypowiedzi zdającego, począwszy od rozmowy wstępnej. W ocenie zakresu i poprawności struktur leksykalno-gramatycznych bierze się pod uwagę różnicowanie i poprawność użytych struktur leksykalno-gramatycznych oraz wpływ ewentualnych błędów językowych na komunikację. W ocenie wymowy i płynności wypowiedzi bierze się pod uwagę poprawność wymowy w zakresie pojedynczych dźwięków i/lub akcentowania i/lub intonacji oraz ogólną płynność wypowiedzi.

Poniżej przedstawiamy szczegółowe kryteria oceniania wypowiedzi w części ustnej egzaminu maturalnego z języka obcego nowożytnego wraz z krótkim komentarzem.

Kryteria oceniania wypowiedzi ustnej

Sprawność komunikacyjna

Ocena sprawności komunikacyjnej jest dokonywana w każdym zadaniu osobno. W ocenie bierze się najpierw pod uwagę, do ilu elementów z polecenia uczeń się odniósł w swojej wypowiedzi oraz ile z tych elementów rozwinął w zadowalającym stopniu. Punkty przyznaje się zgodnie z Tabelą A.

Tabela A

Do ilu elementów zdający się odniósł?	Ile elementów rozwinął?				
	4	3	2	1	0
4	6 p.	5 p.	4 p.	3 p.	2 p.
3		4 p.	3 p.	2 p.	1 p.
2			3 p.	2 p.	1 p.
1				1 p.	0 p.
0					0 p.

Od uzyskanej w ten sposób liczby punktów można następnie odjąć punkty, w zależności od zakresu pomocy, jakiej zdający potrzebuje ze strony egzaminującego, oraz – w przypadku zadania 1 – adekwatności wypowiedzi do tematu i kontekstu rozmowy lub zadanego pytania, zgodnie z Tabelą B.

Tabela B

<ul style="list-style-type: none"> zdający nie potrzebuje LUB bardzo rzadko potrzebuje pomocy ze strony egzaminującego [dodatkowo w zad. 1]: ORAZ wypowiedzi zdającego są adekwatne do tematu i kontekstu rozmowy oraz wypowiedzi egzaminującego 	punkty wg tabeli A
<ul style="list-style-type: none"> zdający czasami potrzebuje pomocy ze strony egzaminującego [dodatkowo w zad. 1]: ORAZ/LUB wypowiedzi zdającego są częściowo nieadekwatne do tematu i kontekstu rozmowy oraz wypowiedzi egzaminującego 	punkty wg tabeli A minus 1 (do zera)
<ul style="list-style-type: none"> zdający potrzebuje znacznej pomocy ze strony egzaminującego [dodatkowo w zad. 1]: ORAZ/LUB wypowiedzi zdającego są często nieadekwatne do tematu i kontekstu rozmowy oraz wypowiedzi egzaminującego 	punkty wg tabeli A minus 2 (do zera)

Zakres struktur leksykalno-gramatycznych

4 p.	szeroki zakres struktur leksykalno-gramatycznych; zdający swobodnie wypowiada się na tematy proste i złożone, formułując wypowiedź na tematy złożone rzadko stosuje słowa oraz struktury o wysokim stopniu popularności, takie jak <i>miły, interesujący, fajny</i>
3 p.	zadowalający zakres struktur leksykalno-gramatycznych; zdający swobodnie wypowiada się na tematy proste i złożone, formułując wypowiedź na tematy złożone stosuje jednak głównie słowa oraz struktury o wysokim stopniu popularności, takie jak <i>miły, interesujący, fajny</i>
2 p.	ograniczony zakres struktur leksykalno-gramatycznych; zdający dość swobodnie wypowiada się na tematy proste, tematy bardziej złożone sprawiają mu kłopoty
1 p.	bardzo ograniczony zakres struktur leksykalno-gramatycznych; zdający ma kłopoty z wypowiedzianiem się na tematy proste
0 p.	brak wypowiedzi LUB wypowiedź całkowicie niekomunikatywna; zdający nie jest w stanie wypowiedzieć się nawet na tematy bardzo proste

Poprawność struktur leksykalno-gramatycznych

4 p.	sporadyczne błędy leksykalne i gramatyczne, niezakłócające komunikacji
3 p.	dość liczne błędy leksykalne i gramatyczne, niezakłócające komunikacji lub czasami zakłócające komunikację
2 p.	liczne błędy leksykalne i gramatyczne, zakłócające komunikację
1 p.	bardzo liczne błędy leksykalne i gramatyczne, w znacznym stopniu zakłócające komunikację
0 p.	brak wypowiedzi LUB wypowiedź całkowicie niekomunikatywna

Wymowa

W ocenie wymowy bierze się pod uwagę błędy w wymowie dźwięków i/lub akcentowaniu i/lub intonacji oraz ich wpływ na komunikatywność wypowiedzi.

2 p.	brak błędów w wymowie LUB błędy w wymowie nie zakłócają komunikacji
1 p.	błędy w wymowie czasami zakłócają komunikację
0 p.	<ul style="list-style-type: none"> • błędy w wymowie często zakłócają komunikację LUB uniemożliwiają zrozumienie komunikatu • brak wypowiedzi LUB wypowiedź całkowicie niekomunikatywna

Płynność wypowiedzi

2 p.	w wypowiedzi nie występują pauzy LUB występują pauzy, które czasem są nienaturalne, jednak nie zakłócają odbioru komunikatu
1 p.	pauzy w wypowiedzi występują często i są nienaturalne; zakłócają czasami odbiór komunikatu
0 p.	<ul style="list-style-type: none"> • pauzy w wypowiedzi występują bardzo często i są nienaturalne; zakłócają odbiór komunikatu • brak wypowiedzi LUB wypowiedź całkowicie niekomunikatywna

Zdający, którzy nie przystąpili do realizacji wszystkich zadań, mogą za zakres i poprawność struktur leksykalno-gramatycznych oraz wymowę i płynność wypowiedzi otrzymać maksymalną liczbę punktów określoną w poniższej tabeli:

LICZBA ZADAŃ, DO KTÓRYCH PRZYSTĄPIŁ ZDAJĄCY	ZAKRES STRUKTUR LEKS.-GRAM.	POPRAWNOŚĆ STRUKTUR LEKS.-GRAM.	WYMOWA	PŁYNNOŚĆ WYPowiedzi
2 zadania	maks. 2 punkty	maks. 2 punkty	maks. 2 punkty	maks. 2 punkty
1 zadanie	maks. 1 punkt	maks. 1 punkt	maks. 1 punkt	maks. 1 punkt

Część pisemna

Rozumienie ze słuchu

Podstawę zadań sprawdzających wiadomości i umiejętności w zakresie rozumienia ze słuchu stanowią teksty dwukrotnie odtwarzane w sali egzaminacyjnej z płyty CD.

	POZIOM PODSTAWOWY	POZIOM ROZSZERZONY
ZAKRES UMIEJĘTNOŚCI	określony w standardach wymagań egzaminacyjnych II.1.a–g	określony w standardach wymagań egzaminacyjnych II.1.a–g
RODZAJE I TEMATYKA TEKSTÓW	różne rodzaje tekstów, np. komunikaty, instrukcje, rozmowy, wywiady, teksty narracyjne; tematyka określona w standardach wymagań egzaminacyjnych I.1.a–o, I.3.	różne rodzaje tekstów, np. komunikaty, rozmowy, wywiady, dyskusje, debaty, relacje, słuchowiska, teksty narracyjne; tematyka określona w standardach wymagań egzaminacyjnych I.1.a–o, I.3.
ŹRÓDŁA TEKSTÓW	teksty autentyczne lub adaptowane; czytane przez rodzimych użytkowników języka	teksty autentyczne lub w minimalnym stopniu adaptowane; czytane przez rodzimych użytkowników języka
CZAS TRWANIA	ok. 20 minut	ok. 25 minut
	całe nagranie z dwukrotnie odczytanymi tekstami, poleceniami i przerwami na wykonanie zadań	
TYPY ZADAŃ	zadania zamknięte: wybór wielokrotny, dobieranie, prawda/fałsz	
PUNKTACJA	za każdą poprawną odpowiedź zdający otrzymuje 1 punkt	
LICZBA ZADAŃ	3–4	3–4
UDZIAŁ W WYNIKU SUMARYCZNYM	30%	30%

Rozumienie tekstów pisanych

Zadania sprawdzające wiadomości i umiejętności w zakresie rozumienia tekstów pisanych oparte są na tekstach zamieszczonych w arkuszu egzaminacyjnym.

	POZIOM PODSTAWOWY	POZIOM ROZSZERZONY
ZAKRES UMIEJĘTNOŚCI	określony w standardach wymagań egzaminacyjnych II.2.a–h	określony w standardach wymagań egzaminacyjnych II.2.a–j
RODZAJE I TEMATYKA TEKSTÓW	różne rodzaje tekstów, np. informacyjne, publicystyczne, literackie; tematyka określona w standardach wymagań egzaminacyjnych I.1.a–o, I.3.	różne rodzaje tekstów, np. informacyjne, publicystyczne, literackie; tematyka określona w standardach wymagań egzaminacyjnych I.1.a–o, I.3.
ŹRÓDŁA TEKSTÓW	teksty autentyczne lub adaptowane	teksty autentyczne lub w minimalnym stopniu adaptowane
ŁĄCZNA DŁUGOŚĆ TEKSTÓW	ok. 1,5 strony A4	ok. 2 stron A4
TYPY ZADAŃ	zadania zamknięte: wybór wielokrotny, dobieranie, prawda/fałsz	
PUNKTACJA	za każdą poprawną odpowiedź zdający otrzymuje 1 punkt	
LICZBA ZADAŃ	3–4	3–4
UDZIAŁ W WYNIKU SUMARYCZNYM	40%	18%

Wypowiedź pisemna

Zadanie polega na napisaniu tekstu zgodnie ze wskazówkami w poleceniu dotyczącymi treści oraz formy.

	POZIOM PODSTAWOWY	POZIOM ROZSZERZONY
ZAKRES WIADOMOŚCI I UMIEJĘTNOŚCI	określony w standardach wymagań egzaminacyjnych I.2.b, I.3., III.2.a–f, IV.2.a–c, V.2.	określony w standardach wymagań egzaminacyjnych I.2.b, I.3., III.2.a–f, IV.2.a–c, V.2.a–b
LICZBA WYPOWIEDZI	2	1
FORMY WYPOWIEDZI	<ul style="list-style-type: none"> krótki tekst użytkowy (KTU), np. pocztówka, ogłoszenie, zaproszenie, wiadomość (np. e-mail) dłuższy tekst użytkowy (DTU): list prywatny, prosty list formalny 	rozprawka, recenzja, opowiadanie, opis
DŁUGOŚĆ WYPOWIEDZI	KTU: bez określonego limitu słów DTU: 120–150 słów	200–250 słów
PUNKTACJA	<p>punkty przyznają egzaminatorzy zgodnie z kryteriami oceniania wypowiedzi pisemnych:</p> <p>KTU</p> <ul style="list-style-type: none"> treść: od 0 do 4 punktów poprawność językowa: 0 lub 1 punkt <p>DTU</p> <ul style="list-style-type: none"> treść: od 0 do 4 punktów forma: od 0 do 2 punktów bogactwo językowe: od 0 do 2 punktów poprawność językowa: od 0 do 2 punktów <p>Szczegółowe kryteria oceniania KTU i DTU wraz z krótkim komentarzem są przedstawione na stronach 10–11.</p>	<p>punkty przyznają egzaminatorzy zgodnie z kryteriami oceniania wypowiedzi pisemnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> treść: od 0 do 5 punktów kompozycja: od 0 do 4 punktów bogactwo językowe: od 0 do 5 punktów poprawność językowa: od 0 do 4 punktów <p>Szczegółowe kryteria oceniania wypowiedzi pisemnej wraz z krótkim komentarzem są przedstawione na stronach 11–16.</p>
UDZIAŁ W WYNIKU SUMARYCZNYM	30%	36%

Rozpoznawanie i stosowanie struktur leksykalno-gramatycznych (wyłącznie w arkuszu na poziomie rozszerzonym)

Zadania sprawdzające znajomość struktur leksykalno-gramatycznych oparte są na krótkich tekstach zamieszczonych w arkuszu egzaminacyjnym.

	ROZPOZNAWANIE STRUKTUR LEKSYKALNO-GRAMATYCZNYCH	STOSOWANIE STRUKTUR LEKSYKALNO-GRAMATYCZNYCH
ZAKRES WIADOMOŚCI	określony w standardach wymagań egzaminacyjnych I.1.a–o, I.3.	określony w standardach wymagań egzaminacyjnych I.1.a–o, I.3., V.2.a–b
ZAKRES ŚRODKÓW GRAMATYCZNYCH	określony w częściach poświęconych poszczególnym językom	
RODZAJE I TEMATYKA TEKSTÓW	różne rodzaje tekstów, np. informacyjne, literackie, publicystyczne, popularnonaukowe; tematyka określona w standardach wymagań egzaminacyjnych I.1.a–o, I.3.	
ŹRÓDŁA TEKSTÓW	teksty autentyczne lub w minimalnym stopniu adaptowane	
TYPY ZADAŃ	zadania zamknięte: wybór wielokrotny, dobieranie	zadania otwarte: zadanie z lukami, parafraza zdań, słowotwórstwo, tłumaczenie fragmentów zdań na język obcy, układanie fragmentów zdań z podanych elementów leksykalnych
PUNKTACJA	za każdą poprawną odpowiedź zdający otrzymuje 0,5 punktu	
LICZBA ZADAŃ	1–2	1–3
UDZIAŁ W WYNIKU SUMARYCZNYM	6%	10%

Kryteria oceniania wypowiedzi pisemnych na poziomie podstawowym i rozszerzonym

Krótki tekst użytkowy

Treść

Przyznaje się 1 punkt za każdą informację.

1 p.	informacja zgodna z poleceniem
0 p.	brak informacji LUB błędy językowe uniemożliwiają zrozumienie informacji

Poprawność językowa

W ocenie poprawności bierze się pod uwagę poprawność językową (leksykalno-gramatyczną) i ortograficzną. Nie bierze się pod uwagę błędów stylistycznych i interpunkcyjnych.

1 p.	błędy stanowiące nie więcej niż 25% liczby wszystkich wyrazów w wypowiedzi
0 p.	błędy stanowiące więcej niż 25% wszystkich wyrazów w wypowiedzi

Punkt za poprawność przyznaje się, jeśli wypowiedzi przyznano minimum 3 punkty za treść.

Dłuższy tekst użytkowy

Treść

Przyznaje się 1 punkt za każdą informację.

1 p.	informacja zawiera wszystkie elementy określone w poleceniu
0,5 p.	informacja zawiera część elementów określonych w poleceniu
0 p.	brak informacji LUB błędy językowe uniemożliwiają jej zrozumienie

Forma

2 p.	<ul style="list-style-type: none"> wypowiedź zgodna z wymaganą formą układ tekstu spójny, logiczny objętość pracy może przekroczyć podane granice do $\pm 10\%$
1 p.	<ul style="list-style-type: none"> wypowiedź częściowo zgodna z wymaganą formą układ tekstu częściowo spójny, logiczny, objętość pracy może przekroczyć podane granice do $\pm 15\%$
0 p.	<ul style="list-style-type: none"> układ tekstu niespójny, chaotyczny objętość pracy przekracza podane granice ponad $\pm 15\%$, praca jest niezgodna z wymaganą formą lub zawiera więcej niż 200 słów (niezależnie od stopnia realizacji pozostałych kryteriów)

Bogactwo językowe

2 p.	<ul style="list-style-type: none"> zróżnicowane struktury gramatyczne urozmaicone słownictwo i frazeologia
1 p.	<ul style="list-style-type: none"> mało zróżnicowane struktury gramatyczne mało urozmaicone słownictwo i frazeologia
0 p.	<ul style="list-style-type: none"> niezróżnicowane struktury gramatyczne bardzo ubogie słownictwo i frazeologia praca liczy mniej niż 60 słów (niezależnie od stopnia realizacji pozostałych kryteriów) zdający uzyskał mniej niż 2 punkty za treść (niezależnie od stopnia realizacji pozostałych kryteriów)

Poprawność językowa

W ocenie poprawności bierze się pod uwagę poprawność językową (leksykalno-gramatyczną) i ortograficzną. Nie bierze się pod uwagę błędów stylistycznych i interpunkcyjnych.

2 p.	błędy stanowiące od 0 do 15% liczby wszystkich wyrazów w wypowiedzi
1 p.	błędy stanowiące powyżej 15%, jednak nie więcej niż 25% liczby wszystkich wyrazów w wypowiedzi
0 p.	<ul style="list-style-type: none"> błędy stanowiące powyżej 25% liczby wszystkich wyrazów w wypowiedzi praca liczy mniej niż 60 słów (niezależnie od stopnia realizacji pozostałych kryteriów) zdający uzyskał mniej niż 2 punkty za treść (niezależnie od stopnia realizacji pozostałych kryteriów)

Wypowiedź pisemna na poziomie rozszerzonym*Uwagi ogólne*

- W kryterium kompozycji, bogactwa językowego i poprawności językowej wyodrębnione zostały kryteria główne i drugorzędne (podane w tabelach poniżej kursywą). Kryteria główne mają dwukrotnie większą wagę niż kryteria drugorzędne.
- Jeśli praca liczy mniej niż 100 słów, przyznaje się 0 punktów w kryterium bogactwa językowego i kryterium poprawności językowej.
- Jeżeli praca liczy powyżej 300 słów, przyznaje się 0 punktów w kryterium kompozycji (niezależnie od stopnia realizacji pozostałych kryteriów).
- Fragmenty podane w języku obcym w poleceniu (np. początek lub zakończenie opowiadania) nie są wliczane do ogólnej liczby słów w pracy zdającego.

Poniżej przedstawiamy tabele ze szczegółowymi kryteriami oceniania poszczególnych typów wypowiedzi pisemnych na poziomie rozszerzonym.

ROZPRAWKA

Kryterium oceny		A		B		C				
zdający:		zdający:		zdający:		zdający:				
POZIOM MERYTORYCZNY	I. TREŚĆ rozumie wybrany temat dostosowuje treść do formy wypowiedzi: – formułuje tezę – omawia temat – podsumowuje temat zna realia danego obszaru językowego (kryterium to wprowadzamy, jeżeli temat wymaga ich znajomości)	1. formułuje wypowiedź zgodną z tematem 2. prawidłowo formułuje tezę/antytezę adekwatną do tematu 3. omawia temat, trafnie dobierając argumenty za i przeciw 4. podsumowuje temat 5. poprawnie posługuje się wiedzą dotyczącą realiów danego obszaru językowego	1. formułuje wypowiedź częściowo zgodną z tematem 2. formułuje tezę/antytezę pozostającą w związku z tematem 3. omawia temat, częściowo trafnie dobierając argumenty za i/lub przeciw 4. podejmuje próbę podsumowania tematu 5. na ogół poprawnie posługuje się wiedzą dotyczącą realiów danego obszaru językowego	1. formułuje wypowiedź znacznie odbiegającą od tematu 2. nieudolnie formułuje tezę/antytezę lub nie formułuje jej 3. omawia temat, często nie trafnie dobierając lub pomijając argumenty za i/lub przeciw 4. podsumowanie nie wynika z tekstu rozprawki lub nie podsumowuje tematu 5. popełnia dość liczne błędy logiczne i/lub rzeczowe dotyczące realiów danego obszaru językowego	5		4 – 3 – 2		1 – 0	
	PUNKTACJA 5 pkt		5		4 – 3 – 2		1 – 0			
POZIOM KOMPOZYCJI	II. KOMPOZYCJA tworzy spójny tekst uwzględnia wszystkie części pracy (wstęp, rozwinięcie, zakończenie), zachowuje proporcje między częściami pracy graficznie wyodrębnia główne części pracy zachowuje określoną w zadaniu objętość pracy	1. tworzy wypowiedź w pełni spójną, harmonijną, podporządkowaną wyraźnej myśli przewodniej 2. uwzględnia wszystkie części pracy (wstęp, rozwinięcie, zakończenie), zachowując właściwe proporcje między nimi 3. wykazuje pełną konsekwencję w układzie graficznym pracy 4. zachowuje objętość pracy w granicach określonych w poleceniu	1. tworzy wypowiedź częściowo spójną, harmonijną, zachowuje pewną logikę w tekście 2. pomija wstęp lub zakończenie lub realizuje je fragmentarycznie zachowując w miarę właściwe proporcje między częściami pracy 3. wyodrębnia graficznie niektóre części pracy 4. przekracza podane granice objętości pracy do 10%	1. tworzy wypowiedź w dużym stopniu niespójną, niekonsekwentną 2. pomija dwie części pracy lub realizuje je fragmentarycznie, nie zachowuje właściwych proporcji między częściami pracy 3. nie wyodrębnia graficznie głównych części pracy 4. przekracza podane granice objętości pracy o ponad ± 10%	4		3 – 2		1 – 0	
	PUNKTACJA 4 pkt		4		3 – 2		1 – 0			
POZIOM JAKOŚCI JĘZYKA	III. BOGACTWO JĘZYKOWE stosuje słownictwo i frazeologię zgodnie z tematem i formą wypowiedzi stosuje struktury składniowe zgodnie z tematem i formą wypowiedzi dostosowuje styl do formy wypowiedzi	1. stosuje urozmaicone słownictwo i frazeologię na poziomie zaawansowanym 2. stosuje urozmaicone struktury składniowe na poziomie zaawansowanym 3. zachowuje jednorodny styl, adekwatny do treści i formy	1. stosuje słownictwo i frazeologię na poziomie średnio zaawansowanym, stosuje nieliczne powtórzenia 2. stosuje mało urozmaicone struktury składniowe na poziomie średnio zaawansowanym 3. zachowuje poprawny styl z niewielkimi uchybieniami	1. stosuje słownictwo i frazeologię na poziomie podstawowym, stosuje liczne powtórzenia 2. posługuje się zakresem struktur składniowych na poziomie podstawowym, stosuje liczne powtórzenia 3. posługuje się nieporadnym stylem, lecz praca jest zrozumiała	5		4 – 3 – 2		1 – 0	
	PUNKTACJA 5 pkt		5		4 – 3 – 2		1 – 0			
POZIOM	IV. POPRAWNOŚĆ JĘZYKOWA stosuje zgodnie z normą struktury morfosyntaktyczne, zasady ortografii i interpunkcji	błędy stanowiące od 0 do 5% liczby wszystkich wyrazów	błędy stanowiące powyżej 5%, nie więcej jednak niż 10% liczby wszystkich wyrazów	błędy stanowiące powyżej 10%, nie więcej jednak niż 15% liczby wszystkich wyrazów	błędy stanowiące powyżej 15%, nie więcej jednak niż 20% liczby wszystkich wyrazów	błędy stanowiące powyżej 20% wszystkich wyrazów				
	PUNKTACJA 4 pkt		4	3	2	1	0			

RECENZJA

	Kryterium oceny	A		B		C				
	zdający:	zdający:		zdający:		zdający:				
POZIOM MERYTORYCZNY	I. TREŚĆ rozumie wybrany temat dostosowuje treść do formy wypowiedzi: – podaje informacje o recenzowanej pozycji – podaje informacje o zawartości treściowej recenzowanej pozycji – ocenia – poleca bądź nie, podając przyczyny zna realia danego obszaru językowego (kryterium to wprowadzamy, jeżeli temat wymaga ich znajomości)	1. formułuje wypowiedź zgodną z tematem 2. podaje pełną informację o recenzowanej pozycji (twórca, okoliczności powstania dzieła, okoliczności odbioru) 3. podaje krótką informację o zawartości treściowej recenzowanej pozycji (np. skrót fabuły, prezentacja głównych postaci, problematyki) 4. dokonuje pełnej, wieloaspektowej oceny (np. fabuły, akcji, pracy reżysera, gry aktorów, scenografii, opracowania muzycznego, sposobu ekspozycji obiektów na wystawie) 5. poleca bądź odradza, wskazując na walory/wady recenzowanej pozycji 6. poprawnie posługuje się wiedzą dotyczącą realiów danego obszaru językowego	1. formułuje wypowiedź częściowo zgodną z tematem 2. podaje częściową informację o recenzowanej pozycji lub pomija niektóre istotne informacje 3. podaje zbyt szczegółową lub zbyt ogólną informację o zawartości treściowej utworu 4. dokonuje niepełnej oceny uwzględniając niektóre elementy 5. poleca bądź odradza, nie wskazując na walory/wady recenzowanej pozycji 6. na ogół poprawnie posługuje się wiedzą dotyczącą realiów danego obszaru językowego	1. formułuje wypowiedź znacznie odbiegającą od tematu 2. podaje ogólnikową, mało konkretną informację o recenzowanej pozycji lub pomija większość informacji 3. streszcza utwór lub nie przedstawia zawartości treściowej recenzowanej pozycji 4. dokonuje bardzo pobieżnej oceny lub nie dokonuje oceny 5. nie poleca ani nie odradza recenzowanej pozycji 6. popełnia dość liczne błędy logiczne i/lub rzeczowe dotyczące realiów danego obszaru językowego	5		4 – 3 – 2		1 – 0	
	PUNKTACJA 5 pkt	5		4 – 3 – 2		1 – 0				
POZIOM KOMPOZYCJI	II. KOMPOZYCJA tworzy spójny tekst uwzględnia wszystkie części pracy (wstęp, rozwinięcie, zakończenie), zachowuje proporcje między częściami pracy graficznie wyodrębnia główne części pracy zachowuje określoną w zadaniu objętość pracy	1. tworzy wypowiedź w pełni spójną, harmonijną, podporządkowaną wyraźnej myśli przewodniej 2. uwzględnia wszystkie części pracy (wstęp, rozwinięcie, zakończenie), zachowując właściwe proporcje między nimi 3. wykazuje pełną konsekwencję w układzie graficznym pracy 4. zachowuje objętość pracy w granicach określonych w poleceniu	1. tworzy wypowiedź częściowo spójną, harmonijną, zachowuje pewną logikę w tekście 2. pomija wstęp lub zakończenie lub realizuje je fragmentarycznie zachowując w miarę właściwe proporcje między częściami pracy 3. wyodrębnia graficznie niektóre części pracy 4. przekracza podane granice objętości pracy do 10%	1. tworzy wypowiedź w dużym stopniu niespójną, niekonsekwentną 2. pomija dwie części pracy lub realizuje je fragmentarycznie, nie zachowuje właściwych proporcji między częściami pracy 3. nie wyodrębnia graficznie głównych części pracy 4. przekracza podane granice objętości pracy o ponad ± 10%	4		3 – 2		1 – 0	
	PUNKTACJA 4 pkt	4		3 – 2		1 – 0				
POZIOM JAKOŚCI JĘZYKA	III. BOGACTWO JĘZYKOWE stosuje słownictwo i frazeologię zgodnie z tematem i formą wypowiedzi stosuje struktury składniowe zgodnie z tematem i formą wypowiedzi dostosowuje styl do formy wypowiedzi	1. stosuje urozmaicone słownictwo i frazeologię na poziomie zaawansowanym, uwzględniając specjalistyczne słownictwo z danej dziedziny sztuki 2. stosuje urozmaicone struktury składniowe na poziomie zaawansowanym 3. zachowuje jednorodny styl, adekwatny do treści i formy	1. stosuje słownictwo i frazeologię na poziomie średnio zaawansowanym, stosuje nieliczne powtórzenia 2. stosuje mało urozmaicone struktury składniowe na poziomie średnio zaawansowanym 3. zachowuje poprawny styl z niewielkimi uchybieniami	1. stosuje słownictwo i frazeologię na poziomie podstawowym, stosuje liczne powtórzenia 2. posługuje się zakresem struktur składniowych na poziomie podstawowym, stosuje liczne powtórzenia 3. posługuje się nieporadnym stylem, lecz praca jest zrozumiała	5		4 – 3 – 2		1 – 0	
	PUNKTACJA 5 pkt	5		4 – 3 – 2		1 – 0				
	IV. POPRAWNOŚĆ JĘZYKOWA stosuje zgodnie z normą struktury morfosyntaktyczne, zasady ortografii i interpunkcji	błędy stanowiące od 0 do 5% liczby wszystkich wyrazów	błędy stanowiące powyżej 5%, nie więcej jednak niż 10% liczby wszystkich wyrazów	błędy stanowiące powyżej 10%, nie więcej jednak niż 15% liczby wszystkich wyrazów	błędy stanowiące powyżej 15%, nie więcej jednak niż 20% liczby wszystkich wyrazów	błędy stanowiące powyżej 20% wszystkich wyrazów	4	3	2	1
PUNKTACJA 4 pkt	4	3	2	1	0					

OPOWIADANIE

	Kryterium oceny	A		B		C		
	zdający:	zdający:		zdający:		zdający:		
POZIOM MERYTORYCZNY	I. TREŚĆ rozumie wybrany temat dostosowuje treść do formy: – określa tło akcji – odtwarza wydarzenia prowadzące do wydarzenia głównego – przedstawia wydarzenie główne – opisuje reakcje ludzi, przedstawia wnioski i konsekwencje wydarzenia zna realia danego obszaru językowego (<i>kryterium to wprowadzamy, jeżeli temat wymaga ich znajomości</i>)	1. formułuje wypowiedź zgodną z tematem 2. określa czas, miejsce wydarzeń i bohaterów 3. logicznie odtwarza wydarzenia prowadzące do wydarzenia głównego 4. szczegółowo przedstawia wydarzenie główne 5. przekonująco opisuje reakcje ludzi, lub/i przedstawia wnioski i konsekwencje wydarzenia 6. poprawnie posługuje się wiedzą dotyczącą realiów danego obszaru językowego	1. formułuje wypowiedź częściowo zgodną z tematem 2. określa tylko dwa z trzech elementów (czas, miejsce wydarzeń, bohaterów) 3. nie zawsze logicznie odtwarza wydarzenia prowadzące do wydarzenia głównego 4. niezbyt szczegółowo przedstawia wydarzenie główne 5. nie w pełni przekonująco opisuje reakcje ludzi, lub/i przedstawia wnioski i konsekwencje wydarzenia 6. na ogół poprawnie posługuje się wiedzą dotyczącą realiów danego obszaru językowego	1. formułuje wypowiedź znacznie odbiegającą od tematu 2. określa tylko jeden z trzech elementów (czas, miejsce wydarzeń, bohaterów) lub nie określa ich 3. przedstawia wydarzenia nie tworzące logicznego ciągu, 4. nie przedstawia wydarzenia głównego 5. nie opisuje reakcji ludzi, lub/i nie przedstawia wniosków i konsekwencji wydarzeń 6. popełnia dość liczne błędy logiczne i/lub rzeczowe dotyczące realiów danego obszaru językowego	PUNKTACJA 5 pkt		5	
	II. KOMPOZYCJA tworzy spójny tekst uwzględnia wszystkie części pracy (wstęp, rozwinięcie, zakończenie), zachowuje proporcje między częściami pracy graficznie wyodrębnia główne części pracy zachowuje określoną w zadaniu objętość pracy	1. tworzy wypowiedź w pełni spójną, harmonijną, podporządkowaną wyrażonej myśli przewodniej 2. uwzględnia wszystkie części pracy (wstęp, rozwinięcie, zakończenie), zachowując właściwe proporcje między nimi 3. wykazuje pełną konsekwencję w układzie graficznym pracy 4. zachowuje objętość pracy w granicach określonych w poleceniu	1. tworzy wypowiedź częściowo spójną, harmonijną, zachowuje pewną logikę w tekście 2. pomija wstęp lub zakończenie lub realizuje je fragmentarycznie zachowując w miarę właściwe proporcje między częściami pracy 3. wyodrębnia graficznie niektóre części pracy 4. przekracza podane granice objętości pracy do 10%	1. tworzy wypowiedź w dużym stopniu niespójną, niekonsekwentną 2. pomija dwie części pracy lub realizuje je fragmentarycznie, nie zachowuje właściwych proporcji między częściami pracy 3. nie wyodrębnia graficznie głównych części pracy 4. przekracza podane granice objętości pracy o ponad $\pm 10\%$	PUNKTACJA 4 pkt		4	
POZIOM JAKOŚCI JĘZYKA	III. BOGACTWO JĘZYKOWE stosuje słownictwo i frazeologię zgodnie z tematem i formą wypowiedzi stosuje struktury składniowe zgodnie z tematem i formą wypowiedzi dostosowuje styl do formy wypowiedzi	1. stosuje urozmaicone słownictwo i frazeologię na poziomie zaawansowanym 2. stosuje urozmaicone struktury składniowe na poziomie zaawansowanym 3. zachowuje jednorodny styl, adekwatny do treści i formy	1. stosuje słownictwo i frazeologię na poziomie średnio zaawansowanym, stosuje nieliczne powtórzenia 2. stosuje mało urozmaicone struktury składniowe na poziomie średnio zaawansowanym 3. zachowuje poprawny styl z niewielkimi uchybieniami	1. stosuje słownictwo i frazeologię na poziomie podstawowym, stosuje liczne powtórzenia 2. posługuje się zakresem struktur składniowych na poziomie podstawowym, stosuje liczne powtórzenia 3. posługuje się nieporadnym stylem, lecz praca jest zrozumiała	PUNKTACJA 5 pkt		5	
	IV. POPRAWNOŚĆ JĘZYKOWA stosuje zgodnie z normą struktury morfosyntaktyczne, zasady ortografii i interpunkcji	błędy stanowiące od 0 do 5% liczby wszystkich wyrazów	błędy stanowiące powyżej 5%, nie więcej jednak niż 10% liczby wszystkich wyrazów	błędy stanowiące powyżej 10%, nie więcej jednak niż 15% liczby wszystkich wyrazów	błędy stanowiące powyżej 15%, nie więcej jednak niż 20% liczby wszystkich wyrazów	błędy stanowiące powyżej 20% wszystkich wyrazów	PUNKTACJA 4 pkt	
	PUNKTACJA 4 pkt	4	3	2	1	0		

OPIS

	Kryterium oceny	A		B		C							
	zdający:	zdający:		zdający:		zdający:							
POZIOM MERYTORYCZNY	I. TREŚĆ rozumie wybrany temat dostosowuje treść do formy: – przedstawia informacje na temat opisywanej osoby / miejsca, zdarzenia – opisując zachowuje logiczny porządek, np. zasadę od ogółu do szczegółu – przedstawia swoje opinie na temat opisywanej osoby / miejsca / zdarzenia zna realia danego obszaru językowego (kryterium to wprowadzamy, jeżeli temat wymaga ich znajomości).	1. formułuje wypowiedź zgodną z tematem	2. przedstawia istotne informacje na temat opisywanej osoby / miejsca / zdarzenia	3. opisuje, zachowując logiczny porządek, np. od ogółu do szczegółu	4. przedstawia swoje opinie i uzasadnia je	5. poprawnie posługuje się wiedzą dotyczącą realiów danego obszaru językowego	1. formułuje wypowiedź częściowo zgodną z tematem	2. przedstawia ogólne informacje na temat opisywanej osoby / miejsca / zdarzenia	3. opisuje, zachowując w przeważającej części pracy logiczny porządek, np. od ogółu do szczegółu	4. przedstawia swoje opinie, częściowo uzasadnia je	5. na ogół poprawnie posługuje się wiedzą dotyczącą realiów danego obszaru językowego		
	PUNKTACJA 5 pkt	5		4 – 3 – 2		1 – 0							
POZIOM KOMPOZYCJI	II. KOMPOZYCJA tworzy spójny tekst uwzględnia wszystkie części pracy (wstęp, rozwinięcie, zakończenie), zachowuje proporcje między częściami pracy <i>graficznie wyodrębnia główne części pracy zachowuje określoną w zadaniu objętość pracy</i>	1. tworzy wypowiedź w pełni spójną, harmonijną, podporządkowaną wyraźnej myśli przewodniej	2. uwzględnia wszystkie części pracy (wstęp, rozwinięcie, zakończenie) zachowując właściwe proporcje między nimi	3. wykazuje pełną konsekwencję w układzie graficznym pracy,	4. zachowuje objętość pracy w granicach określonych w poleceniu	1. tworzy wypowiedź częściowo spójną, harmonijną, zachowuje pewną logikę w tekście	2. pomija wstęp lub zakończenie lub realizuje je fragmentarycznie, zachowując w miarę właściwe proporcje między częściami pracy	3. wyodrębnia graficznie niektóre części pracy,	4. przekracza podane granice objętości pracy do 10%	1. tworzy wypowiedź w dużym stopniu niespójną, niekonsekwentną	2. pomija dwie części pracy lub realizuje je fragmentarycznie, nie zachowuje właściwych proporcji między częściami pracy	3. nie wyodrębnia graficznie głównych części pracy,	4. przekracza podane granice objętości pracy o ponad ±10%
	PUNKTACJA 4 pkt	4		3 – 2		1 – 0							
POZIOM JAKOŚCI JĘZYKA	III. BOGACTWO JĘZYKOWE stosuje słownictwo i frazeologię zgodnie z tematem i formą wypowiedzi stosuje struktury składniowe zgodnie z tematem i formą wypowiedzi <i>dostosowuje styl do formy wypowiedzi</i>	1. stosuje urozmaicone słownictwo i frazeologię na poziomie zaawansowanym, (np. przymiotniki, przymyki, przysłowki miejsca, czasowniki dynamiczne)	2. stosuje urozmaicone struktury składniowe na poziomie zaawansowanym	3. zachowuje jednorodny styl, adekwatny do treści i formy	1. stosuje słownictwo i frazeologię na poziomie średnio zaawansowanym, stosuje nieliczne powtórzenia	2. stosuje mało urozmaicone struktury składniowe na poziomie średnio zaawansowanym	3. zachowuje poprawny styl z niewielkimi uchybieniami	1. stosuje słownictwo i frazeologię na poziomie podstawowym, stosuje liczne powtórzenia	2. posługuje się zakresem struktur składniowych na poziomie podstawowym, stosuje liczne powtórzenia	3. posługuje się nieporadnym stylem, lecz praca jest zrozumiała			
	PUNKTACJA 5 pkt	5		4 – 3 – 2		1 – 0							
	IV. POPRAWNOŚĆ JĘZYKOWA stosuje zgodnie z normą struktury morfosyntaktyczne, zasady ortografii i interpunkcji	błędy stanowiące od 0 do 5% liczby wszystkich wyrazów	błędy stanowiące powyżej 5%, nie więcej jednak niż 10% liczby wszystkich wyrazów	błędy stanowiące powyżej 10%, nie więcej jednak niż 15% liczby wszystkich wyrazów	błędy stanowiące powyżej 15%, nie więcej jednak niż 20% liczby wszystkich wyrazów	błędy stanowiące powyżej 20% wszystkich wyrazów							
PUNKTACJA 4 pkt	4	3	2	1	0								

Uwagi dodatkowe dotyczące wypowiedzi pisemnych na poziomie podstawowym i rozszerzonym

- Praca nieczytelna lub całkowicie niezgodna z poleceniem/tematem lub niekomunikatywna dla odbiorcy (np. napisana fonetycznie) nie podlega ocenie.
- Praca odtworzona z podręcznika lub innego źródła nie jest uznawana za wypowiedź sformułowaną przez zdającego i nie podlega ocenie.
- Fragmenty pracy nienawiązujące do polecenia, a jednocześnie zaburzające spójność i logikę tekstu (np. fragmenty na zupełnie inny temat wyuczone na pamięć lub przepisane przez zdającego) są zakreślane i nie są liczone do liczby słów, poprawności językowej oraz bogactwa językowego.
- W ocenie poprawności językowej w wypowiedziach uczniów ze stwierdzoną dysleksją nie bierze się pod uwagę błędów ortograficznych.

JĘZYK ANGIELSKI

Struktury gramatyczne

POZIOM PODSTAWOWY	POZIOM ROZSZERZONY
CZASOWNIK	
1. Bezokolicznik i formy osobowe.	1. Bezokolicznik, bezokolicznik przeszły i formy osobowe.
2. Czasowniki posiłkowe.	2. Czasowniki posiłkowe.
3. Czasowniki modalne z bezokolicznikiem zwykłym: <ul style="list-style-type: none"> • <i>can</i> używany do wyrażenia umiejętności, przypuszczenia, prośby, przyzwolenia oraz z tzw. czasownikami postrzegania • <i>could</i> używany do wyrażenia umiejętności, możliwości lub w trybie warunkowym, prośb oraz z czasownikami postrzegania, możliwości w czasie przeszłym, gdy ta możliwość nie została wykorzystana • <i>may</i> używany do wyrażenia przypuszczenia i prawdopodobieństwa w odniesieniu do teraźniejszości, przyszłości oraz przyzwolenia i pytania o przyzwolenie • <i>might</i> używany do wyrażenia przypuszczenia i prawdopodobieństwa w odniesieniu do teraźniejszości, przyszłości, przyzwolenia oraz w bardzo grzecznych prośbach • <i>must</i> używany do wyrażenia przypuszczenia graniczącego z pewnością w odniesieniu do teraźniejszości, przyszłości lub konieczności, w tym <i>mustn't</i> do wyrażenia zakazu i <i>needn't</i> dla wyrażenia braku konieczności w odniesieniu do teraźniejszości 	3. Czasowniki modalne z bezokolicznikiem zwykłym, zwykłym ciągłym, perfektywnym i perfektywnym ciągłym: <ul style="list-style-type: none"> • <i>can</i> używany do wyrażenia umiejętności, przypuszczenia, prośby, przyzwolenia oraz z tzw. czasownikami postrzegania • <i>could</i> używany do wyrażenia umiejętności, możliwości w przeszłości lub w trybie warunkowym, prośb oraz z czasownikami postrzegania, możliwości w czasie przeszłym, gdy ta możliwość nie została wykorzystana, irytacji związanej z niewykonaniem czegoś przez kogoś • <i>may</i> używany do wyrażenia przypuszczenia i prawdopodobieństwa w odniesieniu do teraźniejszości, przyszłości i przeszłości oraz przyzwolenia i pytania o przyzwolenie, <i>may as well</i> • <i>might</i> używany do wyrażenia przypuszczenia i prawdopodobieństwa w odniesieniu do teraźniejszości, przyszłości i przeszłości, irytacji związanej z niewykonaniem czegoś przez kogoś, przyzwolenia oraz w bardzo grzecznych prośbach, <i>might as well</i> • <i>must</i> używany do wyrażenia przypuszczenia graniczącego z pewnością w odniesieniu do teraźniejszości, przyszłości i przeszłości lub konieczności, w tym <i>mustn't</i> do wyrażenia zakazu i <i>needn't</i> dla wyrażenia braku konieczności w odniesieniu do teraźniejszości lub czynności wykonanej w przeszłości

<ul style="list-style-type: none"> • <i>will</i> używany do wyrażenia postanowienia lub prośby lub pewności • <i>shall</i> używany do wyrażenia propozycji, ofert i sugestii • <i>would</i> używany do wyrażenia przypuszczenia w odniesieniu do teraźniejszości, przyszłości, próśb i ofert z <i>like</i> • <i>should</i> i <i>ought to</i> używane do wyrażenia powinności, prawdopodobieństwa lub krytyki w odniesieniu do teraźniejszości, lub przyszłości. 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>will</i> używany do wyrażenia postanowienia lub prośby, pewności oraz przypuszczenia, jak również niechęci do wykonania czegoś lub odmowy oraz charakterystycznego, typowego zachowania, w tzw. <i>coloured future</i> • <i>shall</i> używany do wyrażenia propozycji, ofert i sugestii oraz, w stylu formalnym, zasad i reguł, w tzw. <i>coloured future</i> • <i>would</i> używany do wyrażenia przypuszczenia w odniesieniu do teraźniejszości, przyszłości i przeszłości, próśb i ofert z <i>like</i> i <i>prefer</i>, <i>wouldn't</i> do wyrażania braku chęci do wykonania jakiejś czynności w przeszłości oraz charakterystycznego, typowego zachowania w przeszłości • <i>should</i> i <i>ought to</i> używane do wyrażenia powinności, prawdopodobieństwa lub krytyki w odniesieniu do teraźniejszości, przyszłości lub przeszłości • <i>dare</i>, <i>need</i>, <i>needn't have</i> w porównaniu z <i>didn't need</i>.
4. Tryb rozkazujący.	4. Tryb rozkazujący.
5. Czasowniki regularne i nieregularne.	5. Czasowniki regularne i nieregularne.
6. Imiesłów czynny i bierny.	6. Imiesłów czynny i bierny.
7. Czasowniki wyrażające stany i czynności – różnice w użyciu czasów.	7. Czasowniki wyrażające stany i czynności – różnice w użyciu czasów.
8. Czasowniki złożone (phrasal verbs).	8. Czasowniki złożone (phrasal verbs).
9. Budowa słowotwórcza czasownika.	9. Budowa słowotwórcza czasownika.
10. Czasy gramatyczne: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Present Simple</i> używany do wyrażenia czynności lub stanów trwających nieprzerwanie lub powtarzających się, czynności mających charakter stały, rozkładów czasowych, w zdaniach warunkowych typu 0 i I, w zdaniach czasowych • <i>Present Continuous</i> używany do wyrażenia czynności odbywającej się w tej chwili, w bieżącym okresie czasu lub w najbliższej przyszłości 	10. Czasy gramatyczne: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Present Simple</i> używany do wyrażenia czynności lub stanów trwających nieprzerwanie lub powtarzających się, czynności mających charakter stały, rozkładów czasowych, komentarzy w opowiadaniach i relacjach sportowych, w instrukcjach, w zdaniach warunkowych typu 0 i I, w zdaniach czasowych • <i>Present Continuous</i> używany do wyrażenia czynności odbywającej się w tej chwili, w bieżącym okresie czasu lub w najbliższej przyszłości, czynności powtarzających się i uważanych za irytujące (<i>always</i>, <i>constantly</i>, <i>continually</i> i <i>forever</i>) i w zdaniach czasowych po <i>while</i>

<ul style="list-style-type: none"> • <i>Present Perfect</i> używany do wyrażenia czynności lub stanów, które miały miejsce ostatnio lub które nastąpiły lub nie nastąpiły w przeszłości i trwają do teraz lub ich skutki mają wpływ na sytuację obecną lub nastąpiły w okresie czasu obejmującym chwilę obecną • <i>Present Perfect Continuous</i> używany do wyrażenia czynności, która zaczęła się w przeszłości i trwa do teraz lub już się skończyła, a jej skutki są nadal widoczne lub takiej, która dopiero co się skończyła • <i>Past Simple</i> używany do wyrażenia czynności lub stanów, które miały miejsce w przeszłości lub powtarzały się w przeszłości, w mowie zależnej, w zdaniach warunkowych II typu • <i>Past Continuous</i> używany do wyrażenia czynności, która odbywała się w pewnym momencie w przeszłości lub trwała przez pewien czas, w mowie zależnej • <i>Past Perfect</i> używany do wyrażenia czynności lub stanów przeszłych poprzedzających inne czynności lub stany przeszłe, w mowie zależnej 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Present Perfect</i> używany do wyrażenia czynności lub stanów, które miały miejsce ostatnio lub które nastąpiły lub nie nastąpiły w przeszłości i trwają do teraz lub ich skutki mają wpływ na sytuację obecną, czynności lub stanów, które miały miejsce w okresie czasu obejmującym chwilę obecną, w zdaniach czasowych, w konstrukcjach typu: <i>it is the first time</i> • <i>Present Perfect Continuous</i> używany do wyrażenia czynności, która zaczęła się w przeszłości i trwa do teraz lub już się skończyła, a jej skutki są nadal widoczne lub takiej, która dopiero co się skończyła oraz czynności powtarzającej się od jakiegoś czasu • <i>Past Simple</i> używany do wyrażenia czynności lub stanów, które miały miejsce w przeszłości lub powtarzały się w przeszłości, w mowie zależnej, w zdaniach warunkowych II typu, po wyrażeniach <i>I wish, it's time, I'd rather, as if, if only, suppose, supposing</i> • <i>Past Continuous</i> używany do wyrażenia czynności, która odbywała się w pewnym momencie w przeszłości lub trwała przez pewien czas, w mowie zależnej, w wyrażeniach: <i>I was wondering, I was hoping, I was thinking</i> • <i>Past Perfect</i> używany do wyrażenia czynności lub stanów przeszłych poprzedzających inne czynności lub stany przeszłe lub zakończonych przed określonym momentem w przeszłości, w zdaniach warunkowych III typu, po wyrażeniach: <i>I wish, I'd rather, as if, if only</i>, w mowie zależnej, w konstrukcji typu <i>it was the first time</i> • <i>Past Perfect Continuous</i> używany do wyrażenia czynności, które były wykonywane przez pewien okres i poprzedzały inne czynności lub stany, po wyrażeniach <i>I wish, I'd rather, if only, as if</i>, w mowie zależnej
---	--

<ul style="list-style-type: none"> • <i>Future Simple</i> używany do wyrażenia stanu lub czynności przyszłej niezależnej od woli człowieka, lecz wynikającej z okoliczności zewnętrznych oraz dla wyrażenia postanowienia, obietnicy, decyzji, czynności, które zostaną wykonane w przyszłości, w zdaniach warunkowych I typu, w zdaniach czasowych • <i>Future Continuous</i> używany do wyrażenia czynności, która będzie odbywała się w pewnym momencie w przyszłości oraz w pytaniach o czyjeś plany • <i>Future Simple in the Past</i> w mowie zależnej oraz zdaniach warunkowych II typu. 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Future Simple</i> używany do wyrażenia stanu lub czynności przyszłej niezależnej od woli człowieka, lecz wynikającej z okoliczności zewnętrznych, dla wyrażenia postanowienia, obietnicy, decyzji, dla wyrażenia czynności, które zostaną wykonane w przyszłości, w zdaniach warunkowych I typu, w zdaniach czasowych • <i>Future Continuous</i> używany do wyrażenia czynności, która będzie odbywała się w pewnym momencie w przyszłości, w zdaniach czasowych z <i>while</i> oraz w pytaniach o czyjeś plany • <i>Future Perfect</i> używany do wyrażenia czynności, które odbędą się do określonego momentu w przyszłości lub stanów, które będą trwały przez jakiś czas do określonego momentu w przyszłości • <i>Future Perfect Continuous</i> do wyrażania czynności, które będą wykonywane przez określony czas do pewnego momentu w przyszłości • <i>Future Simple in the Past</i> w mowie zależnej oraz zdaniach warunkowych II typu • <i>Future Perfect in the Past</i> w mowie zależnej oraz w zdaniach warunkowych III typu.
	11. Tryb łączący, np. z czasownikami <i>suggest, insist, demand</i> , zwrot <i>it's essential</i> .
RZECZOWNIK	
1. Rzeczowniki policzalne i niepoliczalne.	1. Rzeczowniki policzalne i niepoliczalne.
2. Liczba mnoga regularna i nieregularna.	2. Liczba mnoga regularna i nieregularna, rzeczowniki mające tylko formę liczby pojedynczej lub mnogiej lub dwie formy liczby mnogiej, liczba mnoga rzeczowników złożonych.
3. Forma dzierżawcza (<i>of</i> i Saxon genitive).	3. Forma dzierżawcza (<i>of</i> i Saxon genitive oraz double genitive).
4. Rodzaj.	4. Rodzaj.
5. Rzeczowniki złożone.	5. Rzeczowniki złożone.
6. Rzeczowniki użyte przymiotnikowo, np. <i>a book cover</i> .	6. Rzeczowniki użyte przymiotnikowo, np. <i>a book cover</i> .
7. Budowa słowotwórcza rzeczownika.	7. Budowa słowotwórcza rzeczownika.

PRZEDIMEK	
Przedimek nieokreślony, określony i zerowy.	Przedimek nieokreślony, określony i zerowy.
PRZYMIOTNIK	
1. Stopniowanie regularne i nieregularne (<i>good, bad, little, far</i>) używane do porównań w stopniu równym, wyższym i najwyższym.	1. Stopniowanie regularne i nieregularne (<i>good, bad, little, far, old</i>) używane do porównań w stopniu równym, niższym, wyższym i najwyższym, w konstrukcjach typu: <i>the sooner, the better</i> i <i>I'm getting more and more impatient</i> .
2. Użycie przymiotników z <i>so, such, how</i> i <i>what</i> .	2. Użycie przymiotników z <i>so, such, how</i> i <i>what</i> .
3. Przymiotnik dzierżawczy.	3. Przymiotnik dzierżawczy.
4. Budowa słowotwórcza przymiotnika.	4. Budowa słowotwórcza przymiotnika.
	5. Przymiotnik złożony typu <i>fair-haired</i> .
	6. Miejsce przymiotnika w zdaniu.
	7. Kolejność przymiotników przed rzeczownikiem.
	8. Użycie przymiotników z przedimkiem określonym, np. <i>the rich, the poor</i> .
	9. Przymiotnik po czasownikach postrzegania.
PRZYSŁÓWEK	
1. Stopniowanie regularne i nieregularne.	1. Stopniowanie regularne i nieregularne.
2. Przysłówek <i>too</i> i <i>enough</i> .	2. Przysłówek <i>too</i> i <i>enough</i> .
3. Miejsce przysłówka w zdaniu.	3. Miejsce przysłówka w zdaniu.
	4. Przysłówki o dwóch znaczeniowo różniących się formach, np. <i>hard-hardly, late-lately</i> .
Zaimek	
1. Zaimek osobowy.	1. Zaimek osobowy.
2. Zaimek dzierżawczy.	2. Zaimek dzierżawczy.
3. Zaimek zwrotny i emfatyczny.	3. Zaimek zwrotny i emfatyczny.
4. Zaimek wskazujący.	4. Zaimek wskazujący.
5. Zaimek pytający.	5. Zaimek pytający.
6. Zaimek względny.	6. Zaimek względny.
7. Zaimek wzajemny.	7. Zaimek wzajemny.
8. Zaimek nieokreślony: <ul style="list-style-type: none"> • <i>some, any, no, every</i> i złożenia z nimi • <i>none, either, neither</i> • <i>many, much, few, a few, little, a little</i> • <i>another, other, others, the other, the others</i> • <i>every, each</i> • <i>enough</i> • <i>both, all</i>. 	8. Zaimek nieokreślony: <ul style="list-style-type: none"> • <i>some, any, no, every</i> i złożenia z nimi • <i>none, either, neither</i> • <i>many, much, few, a few, little, a little</i> • <i>another, other, others, the other, the others</i> • <i>every, each</i> • <i>enough</i> • <i>both, all</i> • <i>either – or, neither – nor</i>.

9. Zaimek bezosobowy <i>you</i> .	9. Zaimek bezosobowy <i>you, one</i> .
LICZEBNIK	
Liczebniki główne i porządkowe.	Liczebniki główne i porządkowe.
PRZYIMEK	
1. Przyimki określające miejsce, kierunek, odległość.	1. Przyimki określające miejsce, kierunek, odległość.
2. Przyimki określające czas.	2. Przyimki określające czas.
3. Przyimki przyczyny.	3. Przyimki przyczyny.
4. Przyimki sposobu.	4. Przyimki sposobu.
5. Przyimki po niektórych czasownikach i przymiotnikach.	5. Przyimki po niektórych czasownikach i przymiotnikach.
SPÓJNIKI	
Spójniki: <i>and, or, but, if, unless, that, till, until, when, where, while, after, before, because, (al)though, so</i> .	Spójniki: <i>and, or, but, if, unless, that, till, until, when, where, while, after, before, because, (al)though, so, in spite, on condition that, despite, supposing, providing/provided that, so as, even though, whereas, as if, as though</i> .
SKŁADNIA	
1. Zdania oznajmujące i pytające w czasach: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Present Simple</i> • <i>Present Continuous</i> • <i>Present Perfect</i> • <i>Present Perfect Continuous</i> • <i>Past Simple</i> • <i>Past Continuous</i> • <i>Past Perfect</i> • <i>Future Simple</i> • <i>Future Continuous</i> • <i>Future Simple in the Past</i>. 	1. Zdania oznajmujące i pytające w czasach: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Present Simple</i> • <i>Present Continuous</i> • <i>Present Perfect</i> • <i>Present Perfect Continuous</i> • <i>Past Simple</i> • <i>Past Continuous</i> • <i>Past Perfect</i> • <i>Past Perfect Continuous</i> • <i>Future Simple</i> • <i>Future Continuous</i> • <i>Future Perfect</i> • <i>Future Perfect Continuous</i> • <i>Future Simple in the Past</i> • <i>Future Perfect in the Past</i>.
2. Zdania rozkazujące.	2. Zdania rozkazujące.
3. Zdania z podmiotem <i>it</i> : <ul style="list-style-type: none"> • dla określania czasu, pogody, temperatury i odległości • w konstrukcji z <i>for/of</i> + dopełnienie + bezokolicznik • w konstrukcji z bezokolicznikiem, np. <i>It's time to go</i>. 	3. Zdania z podmiotem <i>it</i> : <ul style="list-style-type: none"> • dla określania czasu, pogody, temperatury i odległości • w tzw. cleft sentences, np. <i>It was only last week that he was awarded that prize</i>. • w zdaniach w stronie biernej, np. <i>It is believed that he can be elected president</i>. • w konstrukcji z <i>for/of</i> + dopełnienie + bezokolicznik

	<ul style="list-style-type: none"> • z <i>-ing</i> ograniczone do zwrotów <i>it's worth</i> i <i>it's no use</i> • w konstrukcji z bezokolicznikiem, np. <i>It's time to go.</i>
4. Zdania z podmiotem <i>there</i> ograniczone do: <i>there is/are, was/were, will be.</i>	4. Zdania z podmiotem <i>there.</i>
5. Pytania typu question tags.	5. Pytania typu question tags , reply questions i question tags po trybie rozkazującym, dopowiedzenia z inwersją typu: <i>So do I, Nor/Neither do I.</i>
6. Zdania z dwoma dopełnieniami.	6. Zdania z dwoma dopełnieniami.
7. Zdania w stronie biernej w czasach: <i>Present Simple, Past Simple, Present Perfect, Future Simple, Past Perfect.</i>	7. Zdania w stronie biernej w czasach: <i>Present Simple, Present Continuous, Past Simple, Past Continuous, Present Perfect, Future Simple, Past Perfect</i> oraz z czasownikami <i>see, hear, make</i> i <i>help</i> , zdania typu: <i>He is/was known to be... He is/was known to have been...</i> , passive gerund, np. <i>She likes being admired</i> , passive infinitive, np. <i>They hoped to be invited.</i>
8. Pytania pośrednie.	8. Pytania pośrednie.
9. Zdania w mowie zależnej (twierdzenia, pytania i rozkazy) z czasownikami typu <i>say, tell, ask</i> i następstwo czasów.	9. Zdania w mowie zależnej (twierdzenia, pytania i rozkazy, równoważniki zdań, krótkie odpowiedzi, question tags) z różnymi czasownikami wprowadzającymi, np. <i>deny, accuse, suggest</i> i następstwo czasów, zdania w mowie zależnej niewymagające zmiany czasów, <i>if</i> w porównaniu z <i>whether.</i>
10. Zdania współrzędnie złożone.	10. Zdania współrzędnie złożone.
11. Zdania podrzędnie złożone: <ul style="list-style-type: none"> • podmiotowe, np. <i>What I know about it is confidential.</i> • orzecznikowe, np. <i>The problem is that we need help.</i> • dopełnieniowe, np. <i>He promised that he would come soon. He'd like everyone to enjoy the party.</i> • przydawkowe ograniczające i opisujące, np. <i>The train that we wanted to take was delayed. My aunt, who has been helping our family for years, is a rich duchess.</i> 	11. Zdania podrzędnie złożone: <ul style="list-style-type: none"> • podmiotowe, np. <i>What I know about it is confidential.</i> • orzecznikowe, np. <i>The problem is that we need help.</i> • dopełnieniowe, np. <i>He promised that he would come soon. He'd like everyone to enjoy the party. All I did was (to) send him an apology.</i> • przydawkowe ograniczające i opisujące, np. <i>The train that we wanted to take was delayed. My aunt, who has been helping our family for years, is a rich duchess.</i>

<ul style="list-style-type: none"> • okolicznikowe: <ul style="list-style-type: none"> – celu, np. <i>I phoned him to tell him the news.</i> – czasu, np. <i>Say your name when they ask you.</i> – miejsca, np. <i>They found themselves where they had never been before.</i> – porównawcze, np. <i>Sylvia's garden is as big as Margaret's [is]. I respect him more than words can say. Jake has as much courage as his older brother [has].</i> – przyczyny, np. <i>I lent him the book because he asked me to. As it was quite late, we went straight home.</i> – przyzwolenia, np. <i>Although he was big and strong, he didn't want to fight.</i> – skutku, np. <i>I worked till late so I was tired.</i> – warunku (typu 0, I, II), np. <i>If too many people come, what shall we do? If he changed his ways, he'd have more friends.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • okolicznikowe: <ul style="list-style-type: none"> – celu, np. <i>I did it so as to save him time. The Government passed that law in order that / so [that] this kind of antisocial behaviour could be punished.</i> – czasu, np. <i>Say your name when they ask you. Once he said it, everything changed.</i> – miejsca, np. <i>They found themselves where they had never been before.</i> – porównawcze, np. <i>Sylvia's garden is as big as Margaret's [is]. I respect him more than words can say. Jake has as much courage as his older brother [has]. The older I get, the happier I am. He speaks to me as if/though I were a child. He looks as if he's tired. She speaks several languages as do her parents.</i> – przyczyny, np. <i>I lent him the book because he asked me to. As it was quite late, we went straight home.</i> – przyzwolenia, np. <i>Although he was big and strong, he didn't want to fight.</i> – skutku, np. <i>I worked till late so I was tired.</i> – sposobu, np. <i>She runs her business exactly as her two brothers do.</i> – stopnia, np. <i>So much was he engaged in his work, that he didn't hear anyone.</i> – warunku (typu 0, I, II, III i mieszane), np. <i>If too many people come, what shall we do? If he changed his ways, he'd have more friends. If he knew English, he'd have represented Poland at last month's conference in Great Britain. If he had gone to bed earlier yesterday, he wouldn't be so tired today.</i> <ul style="list-style-type: none"> ▪ inwersja w zdaniach warunkowych ▪ will i would po if.
	<p>12. Zdania wyrażające życzenie lub przypuszczenie z wyrażeniami <i>I wish, I'd rather, I'd sooner, I'd prefer, you'd better, suppose, supposing, if only, it's high time.</i></p>

<p>13. Konstrukcje bezokolicznikowe i gerundialne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • czasownik + bezokolicznik (w tym <i>used to</i>) • czasownik + rzeczownik odsłowny (gerund) • czasownik + dopełnienie + bezokolicznik • czasownik + dopełnienie + bezokolicznik bez <i>to</i> • konstrukcje typu : <i>I'm glad to see you.</i> • <i>too</i> + przymiotnik + bezokolicznik, np. <i>too old to work</i> • wyrażenie <i>to be going to</i>. 	<p>13. Konstrukcje bezokolicznikowe, imiesłowowe i gerundialne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • czasownik + bezokolicznik (w tym <i>used to</i> i <i>to be supposed to</i>) • czasownik + rzeczownik odsłowny (gerund) • czasownik + dopełnienie + bezokolicznik • czasownik + dopełnienie + bezokolicznik bez <i>to</i> • konstrukcje typu: <i>I'm glad to see you.</i> • <i>too</i> + przymiotnik + bezokolicznik, np. <i>too old to work</i> • wyrażenie <i>to be going to</i> • czasownik + dopełnienie + imiesłów czynny • czasownik + dopełnienie + imiesłów bierny • konstrukcje z bezokolicznikiem typu: <i>He was the first to come.</i>
<p>14. Konstrukcja <i>have something done</i>.</p>	<p>14. Konstrukcje: <i>have something done, get sth done, have sb do sth, get sb to do sth.</i></p>
<p>15. Zdania wykrzyknikowe.</p>	<p>15. Zdania wykrzyknikowe.</p>
	<p>16. Inwersja stylistyczna i inne formy emfatyczne w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • po wyrażeniach przeczących i ograniczających, np. <i>seldom, rarely, hardly, never, only</i> lub przysłówkowych okolicznikach miejsca, np. <i>Rarely do I see so much enthusiasm in her eyes.</i> <i>Under no condition must you leave the town. Here comes the bride.</i> <i>Far in the distance was a crowd of people.</i> • cleft sentences, np. <i>It was John who told me that. What I like about him is his smile.</i> • zastosowanie <i>do</i> i <i>did</i>, np. <i>You do look nice today. Do come in. I did tell you.</i>